

УДК 007 : 304 : 070

Наливайко О.С.

студ. гр. СН-319 НУ «Запорізька політехніка»

БАЛАНС ДУМОК ПІД ЧАС ВИСВІТЛЕННЯ КОНФЛІКТНО-ЧУТЛИВИХ ТЕМ У МЕДІА

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю теоретичного осмислення практики висвітлення конфліктно-чутливих тем українськими ЗМІ та рівня дотримання етичних стандартів під час роботи над підготовкою та поширенням матеріалів цієї тематики.

Метою роботи є аналіз порушення журналістського стандарту баланс думок під час висвітлення конфліктно-чутливих тем.

За словами багатьох журналістів-практиків вимоги до дотримання етичних стандартів під час воєнного стану змінилися та зазнали певних пом'якшень. Ці зміни першочергово стосуються висвітлення безпосередньо воєнної або наближеної до неї тематики [4].

Проте при висвітленні інших аспектів соціального життя журналістам рекомендовано, як і раніше, працювати згідно з етичним кодексом. Особливо це стосується конфліктно-чутливих тем.

Однією з найбільш дискусійних проблем є неправильне трактування балансу думок і точок зору. Цей стандарт забезпечує всебічність та безсторонність висвітлення події. Він означає, що позиція всіх сторін конфлікту має бути представлена в матеріалі в приблизно однаковому обсязі й за можливості бути вичерпною та зрозумілою [1]. У науковому і професійному середовищі вважають, що баланс думок має бути не лише в матеріалі, який акцентує увагу на конфлікті, а, в ідеалі, й у будь-якій неоднозначній суперечливій новині.

Проте для розуміння специфіки цього стандарту в контексті конфліктно-чутливої тематики потрібно враховувати доречність кандидатів на висловлення кожної позиції. Наприклад, після поширення відео з так званих «блогерських вечірок», подальшого розголосу та початку кримінального провадження багато постраждалих від зґвалтування ділилися своїми історіями в інтернеті. Журналісти почали висвітлювати деякі з них на більш глобальному рівні.

Проте деяким з них не вистачило розуміння правил роботи з такою тематикою. Так, шеф-редакторка видання «СтопКор» Марина Тітова при спілкуванні з однією з дівчат, яка поділилася своєю історією в твіттері, запитувала чи не залишився в неї номер телефону її кривдника. За її словами, її цікавила «його версія подій того страшного вечора» [1]. Хоч ця ситуація і може здатися логічною з огляду на стандарт балансу думок, та насправді потерпіла і гвалтівник не є опонентами. Вони є постраждалою від сексуального насильства і кривдником. Перевірка слів кожної сторони – справа слідчих, у журналістиці такий підхід створює фальшивий баланс.

Іншим прикладом непрофесійної роботи журналістів з цією темою є висвітлення історії зґвалтування неповнолітньої дівчини на Закарпатті. По-перше, в одному з інтерв'ю показали обличчя родичів, за якими доволі легко встановити особистість постраждалої, оскільки вона проживає в невеличкому селі [3]. По-друге, телеканал 1+1 планував участі родичів потерпілої дівчини й, можливо, самої дівчини в ток-шоу [1]. По-третє, в деяких репортажах журналісти розпитували співрозмовників про репутацію дівчини серед односельців [3].

Такий підхід демонструє не відданість журналістським стандартам, а бажання збільшити перегляди та створити резонансне видовище. Окрім

цього, журналісти досі дозволяють собі фокусувати увагу не на факті скоєння злочину, його засудженні та проведенні просвітницької роботи, а на особах постраждалих та кривдників.

Через влаштований Росією геноцид на території України кількість історій, пов'язаних зі зґвалтуваннями, різко зросла. Невміння працювати з цією тематикою викликає занепокоєння у правозахисних та медійних спільнотах. Є проблемою і те, що загальні етичні кодекси не повністю розкривають сутність роботи з постраждалими від подібних злочинів.

Однією з рекомендацій від Комісії з журналістської етики, низки правозахисних організацій та журналістів-практиків є вивчення кодексу Наді Мурад [2]. Це добровільний кодекс поведінки для збирачів інформації, зокрема журналістів, про тих, хто пережив сексуальне насильство через війну. Проте багато порад з нього в цілому дуже актуальні при роботі з постраждалими від зґвалтування.

Отже, українські журналісти не завжди дотримуються журналістських стандартів при роботі з конфліктно-чутливими темами. Серед основних проблем – не достатнє розуміння принципу роботи зі стандартом балансу думок, коли слово надають невинуватимому або нерівнозначному кандидату. Наслідками такого ставлення є поширення несправедливих меседжів, мови ворожнечі, інколи й проросійської пропаганди. Саме через бажання надати розголосу суспільно важливій інформації журналісти забувають проаналізувати весь можливий вплив від її поширення, що може призвести до поглиблення травм постраждалих та/або їх родичів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Детектор Медіа. URL: <https://detector.media/>
2. Кодекс Мурад. URL: <https://www.muradcode.com/uk/murad-code>
3. Комісія з журналістської етики. URL: <https://cje.org.ua/>
4. Фондація Суспільність. URL: <https://sospilnist.org/blog/>